

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2005-2006

7 juni 2006

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

– van de dames Marijke Dillen en An Michiels –

**betreffende het invoeren van een verbod tot het verkopen van snoep
en suikerhoudende frisdranken op school**

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Zwaarlijvigheid en obesitas zijn een toenemend probleem in onze samenleving. Uit onderzoek is gebleken dat vier Vlamingen op tien te veel wegen en 20% daarvan echt zwaarlijvig is. Slechts een minderheid is er zich van bewust dat overgewicht en zwaarlijvigheid een ernstig gevaar betekenen voor de gezondheid. In haar wereldgezondheidsrapport plaatst de Wereldgezondheidsorganisatie obesitas in de top tien van risicofactoren die het ziekte- en sterftecijfer doen stijgen. En dan spreken we nog niet van de maatschappelijke en economische gevolgen, en de persoonlijke psychische problemen die obesitas en zwaarlijvigheid met zich meebrengen

Overgewicht en zwaarlijvigheid zijn niet enkel een probleem bij volwassenen. Ook meer en meer jongeren kampen met overgewicht. Onze kinderen zijn vandaag te dik, erger nog, ze worden in een steeds sneller tempo dikker en dikker. Uit recente cijfers van de International Association for the Study of Obesity (IASO), een niet-gouvernementele organisatie die gezondheidsorganisaties uit meer dan vijftig landen groepeerd, blijkt dat binnen vier jaar, vier op tien schoolgaande kinderen in de Europese Unie overgewicht meeslepen, als de huidige tendens zich voortzet. In één geval op tien gaat het zelfs over echte obesitas. Ook Vlaanderen ontsnapt niet aan de trend. In Vlaanderen heeft vandaag 13% van de kinderen tussen twee en achttien last van overgewicht, 2,5% heeft last van obesitas, volgens de gegevens van de dienst Pediatrie UZ Jette. Beide fenomenen komen iets meer voor bij meisjes (14% met overgewicht en 2,9% met obesitas) dan bij jongens (12,2% met overgewicht en 2,4% met obesitas).

De snelle toename van dit fenomeen is bijzonder zorgwekkend. Volgens de gegevens van IASO is het aantal obese kinderen in de Europese Unie sinds 2000 gestegen met 50%. Tegen 2010 zal het nog eens verdubbelen tot 6,4 miljoen. Tussen vandaag en 2010 komen er, als er niets verandert in de EU, elk jaar 1,3 miljoen kinderen met overgewicht bij. Tegen 2010 zullen er dan in totaal 26 miljoen kinderen met overgewicht rondlopen, of vier jonge Europeanen op tien.

Tijdens de vorige legislatuur heeft het Vlaams Parlement in de commissie bevoegd voor Welzijn, ruim aandacht besteed aan deze problematiek, met uitge-

breide, interessante en leerrijke hoorzittingen met talrijke deskundigen¹.

Zwaarlijvigheid heeft talrijke, zeer uiteenlopende oorzaken. In ieder geval kan gezegd worden dat gebrek aan beweging en ongezonde voeding twee belangrijke factoren zijn.

Het eetgedrag van kinderen en jongeren laat sterk te wensen over. Vele kinderen krijgen dagelijks geen gezonde voeding meer. Ze eten te weinig fruit en groenten, maar consumeren wel een overvloed aan fastfood, chocolade, snoep en dergelijke.

Ook frisdranken zijn een boosdoener. Uit een studie, verschenen in het gezaghebbende medische tijdschrift *The Lancet*, blijkt dat frisdranken een belangrijk aandeel in de verantwoordelijkheid voor het overgewicht hebben. Suikerhoudende frisdranken geven immers enkel al te veel nutteloze extra calorieën.

De indieners willen uitdrukkelijk beklemtonen dat de verantwoordelijkheid van de ouders hier bijzonder belangrijk is en prioritair moet spelen. Maar de ouders kunnen die verantwoordelijkheid niet alleen dragen. Zij moeten zoveel mogelijk ondersteund en gestimuleerd worden.

Uit wetenschappelijk onderzoek is gebleken dat, indien zwaarlijvigheid optreedt voor de puberteit, het risico aanzienlijk is dat dat leidt tot problematische gezondheidssituaties als de jongeren volwassen zijn geworden. Zwaarlijvigheid moet dus bestreden worden voor de volwassen leeftijd. Maar kinderen en jongeren zijn zich niet altijd bewust van de vele gevaren van ongezonde leefgewoonten en slechte eet- en drinkgewoonten.

Een maatschappelijk debat over gezonde leefgewoonten en gezonde voeding is een debat met vele verantwoordelijken. Vandaag wordt dat door het beleid en door de ouders compleet onderschat, volgens specialisten. De hele Vlaamse Regering heeft hierbij een belangrijke verantwoordelijkheid, binnen verschillende bevoegdheidsdomeinen en dat in het belang van de volksgezondheid en ter preventie van ernstige gezondheidsrisico's.

¹ Voor de wetenschappelijke ondersteuning van dit voorstel van resolutie wensen de indieners te verwijzen naar de uitgebreide verslaggeving over deze hoorzitting, die mee als basis dient.

De uitwerking van een geïntegreerd volledig beleid ter voorkoming en bestrijding van zwaarlijvigheid is dringend noodzakelijk. Dat behoort evenwel tot de bevoegdheid van de minister van Welzijn. Maar ook de minister van Onderwijs kan een belangrijke bijdrage leveren ter preventie van zwaarlijvigheid en ter promotie van gezonde leef- en eetgewoonten.

Vandaag stellen we vast dat kinderen in vele scholen een uitgebreid aanbod krijgen van zoete frisdranken, chips, chocolade en snoep. In zeer veel scholen in Vlaanderen staan frisdrankautomaten, waar de kinderen naar hartelust en zonder controle kunnen kiezen wat en hoeveel ze willen, vaak zonder zich ervan bewust te zijn welke ernstige risico's ze hierbij lopen, bijvoorbeeld wat zwaarlijvigheid betreft. Volgens recente gegevens zou in 90% van de middelbare scholen een cola-automaat staan. Dat levert de scholen uiteraard financiële voordelen op, zodat de scholen zelf niet vlug geneigd zullen zijn deze automaten te bannen. Daarnaast bieden vele scholen ook snoepgoed en chips en dergelijke aan de leerlingen aan via automaten.

Nochtans heeft het onderwijs een voorbeeldfunctie en verdient de gezondheid in het algemeen en een gezonde voeding voldoende aandacht.

Zo stelt het Vlaams Instituut voor Gezondheidspromotie dat, bij het bevorderen van gezondheid, kan worden uitgegaan van de leefomgeving waarin mensen vertoeven. Deze benadering maakt het mogelijk gezondheidsbevorderende initiatieven beter af te stemmen op de doelgroep en een geïntegreerde aanpak van verschillende gezondheidsthema's uit te werken. Bovendien biedt ze ook de mogelijkheid om gezondheidsbevorderende of -schadende aspecten in de omgeving zelf te veranderen. De omgeving waarin kinderen en jongeren leven, studeren, spelen of verzorgd worden, heeft een belangrijke invloed op hun gezondheid en welbevinden. Voorbeelden van maatregelen op het vlak van evenwichtige voeding en lichaamsbeleving zijn onder andere het plaatsen van drinkwaterfonteinnetjes in scholen ter vervanging van frisdrankautomaten. Snoep kan bijvoorbeeld vervangen worden door een gezond stuk fruit. Zeker nu uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat amper één op tien jongens en 15% van de meisjes in Vlaanderen tussen twaalf en vijftien voldoende fruit en groenten eten, kan dat een positieve stimulans zijn om deze slechte resultaten om te buigen.

Enige tijd geleden heeft de drankengroep Coca Cola beslist om in geen enkele lagere school nog frisdran-

ken te leveren. De automaten van de groep verdelen er enkel nog fruitsap, natuurlijk mineraalwater en melk. Dat is een positief initiatief, maar evenwel volledig vrijblijvend en berustend op de goodwill van deze drankengroep, zonder waarborgen dat de beslissing definitief is en ook in het secundair onderwijs zal worden toegepast.

In het buitenland hebben al verschillende landen de snoep- en frisdrankautomaten in scholen bij wet verboden, in Frankrijk en Canada bijvoorbeeld. In Frankrijk is er in juli 2004 een grondig en interessant parlementair debat voorafgegaan aan dat verbod.

Uit Brits wetenschappelijk onderzoek is gebleken dat scholen die het gebruik van frisdranken ontraden, na een jaar ruim 7% minder dikke kinderen tellen dan scholen die het niet deden. Dat ligt in de lijn van onderzoek, verricht door medische onderzoekers verbonden aan het Universitair ziekenhuis van Leuven, die tot de vaststelling zijn gekomen dat een kind dat elke dag een frisdrank nuttigt 60% meer risico heeft op overgewicht.

In de Franse Gemeenschap zijn er al een aantal positieve initiatieven genomen. De Franse Gemeenschapsregering heeft in november 2004 beslist dat vanaf het schooljaar 2005-2006 de verkoop van frisdranken in de scholen verboden is.

De stad Brussel heeft in oktober 2004 beslist om vanaf 1 januari 2005 alle frisdrankautomaten uit de kleuterscholen en lagere scholen te bannen. In de plaats komen er fonteinnetjes met drinkbaar water, die veel gezonder zijn en bovendien geen afval produceren.

In Vlaanderen zijn er hier en daar op lokaal niveau een aantal positieve initiatieven genomen. In Gent is er bijvoorbeeld al twee jaar een verbod dat geldt voor alle stedelijke basisscholen. Ook hier zijn er drinkfonteinnetjes en automaten met melk of fruitsap. Dat zijn evenwel slechts vrijblijvende initiatieven. Op Vlaams niveau is er niets geregeld. De twee onderwijskoepels stellen wel dat gezond voedsel op school een prioriteit is, maar leggen de verantwoordelijkheid bij de schooldirecties.

Maar iedereen moet zijn verantwoordelijkheid opnemen. Zo ook heeft het onderwijs in deze problematiek een aanzienlijke verantwoordelijkheid en moet ze deze verantwoordelijkheid ernstig nemen. In zijn antwoord op een vraag om uitleg heeft de minister van Onderwijs volledig terecht verwezen naar onder-

zoek waaruit blijkt dat gezondheidsopvoeding volgens 94% van de ouders een belangrijke opdracht is voor de school. Deze cijfers drukken duidelijk een zorg uit van de ouders die we niet naast ons kunnen neerleggen.

Hierbij mag worden verwezen naar de vakoverschrijdende eindtermen in het domein gezondheidseducatie waar scholen verondersteld worden via georganiseerde leermogelijkheden jongeren kennis, inzichten, vaardigheden en attitudes bij te brengen met betrekking tot gezondheid.

Dat zijn allemaal mogelijkheden waarbij de scholen volgens eigen keuze en verantwoordelijkheid kunnen werken aan gezondheidseducatie.

Dit gaat vandaag niet ver genoeg meer. Er zijn meer ingrijpende maatregelen nodig, die zonder onderscheid aan alle scholen moeten worden opgelegd, een verbod op frisdrank- en snoepautomaten bijvoorbeeld.

Naar aanleiding van de persconferentie gezondheidsbeleid op 15 september 2005 heeft de minister van Onderwijs aangekondigd dat vanaf 1 september 2007 elke school in staat moet zijn om haar leerlingen op te vangen in een omgeving die geen aanleiding geeft tot ongezond gedrag. Een effectief gezondheidsbeleid moet er dan bijvoorbeeld voor zorgen dat er bij de frisdranken geen ongezonde dranken meer voorkomen. Het was toen de uitdrukkelijke vraag dat in de frisdrankautomaten geen ongezonde frisdranken meer te vinden zouden zijn.

Deze doelstelling betreft echter enkel een uitdrukkelijke, maar vrijblijvende vraag aan de scholen, maar is geen verplichting. Gezien het enorme belang voor de volksgezondheid mag een dergelijke belangrijke beslissing, met financiële consequenties voor de scholen, niet aan de wijsheid van de individuele scholen worden overgelaten. Men mag immers niet vergeten dat scholen financiële en materiële voordelen halen uit de verkoop in deze automaten.

Dwingende regelgeving is noodzakelijk. Daarom moet Vlaanderen initiatieven nemen om in alle scholen in Vlaanderen uit het kleuteronderwijs, het lager onderwijs en het middelbaar onderwijs zowel frisdrank- als snoepautomaten definitief te verbieden.

De indieners willen uitdrukkelijk beklemtonen dat obesitas en overgewicht zeer complexe problemen zijn

en dat een verbod van snoep- en frisdrankautomaten in de scholen alleen geen oplossing ten gronde is.

De overheid moet inderdaad aan scholen vertrouwen schenken en hun verantwoordelijkheid laten opnemen om op school een beleid uit te bouwen dat oog heeft voor een gezonde en actieve levensstijl. Maar soms is regelgevend optreden noodzakelijk, bijvoorbeeld in een materie als de snoep- en frisdrankautomaten in de scholen. Dat kan niet langer behoren tot de autonomie van de individuele school, gezien het grote belang voor de volksgezondheid.

Marijke DILLEN

An MICHIELS

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

- gelet op de toenemende problematiek van zwaarlijvigheid en overgewicht, zowel bij volwassenen als bij kinderen, met grote maatschappelijke, economische en psychische gevolgen alsmede gevolgen op het vlak van de volksgezondheid, wat een zware belasting voor de sociale zekerheid betekent;
- overwegende dat op het vlak van volksgezondheid de Vlaamse Regering de volledige verantwoordelijkheid heeft voor preventie en er vele mogelijkheden zijn tot het voeren van een geïntegreerd, volledig, degelijk uitgewerkt beleid terzake;
- overwegende dat in afwachting van een strategisch plan ter preventie van zwaarlijvigheid en obesitas de minister van Onderwijs zijn verantwoordelijkheid moet opnemen;
- vraagt de Vlaamse Regering dringend een regeling uit te werken waarbij het in alle scholen in Vlaanderen, zowel in het kleuteronderwijs als in het lager onderwijs als in het middelbaar onderwijs niet meer toegelaten wordt snoep en ongezonde suikerhoudende frisdranken te verkopen tijdens de normale schooluren.

Marijke DILLEN

An MICHIELS
